

En salonriffel i indkøbsvognen

Mellemtrinnet

En salonriffel i indkøbsvognen er én ud af i alt ni podcasts produceret af Katrine Nyland til Ilulissat Isfjordscenteret.

Fag

Tværfagligt – kultur, historie, matematik og naturfagene.

Læringsmål

- Eleverne opnår grundlæggende viden om Nordgrønland som et *jægersamfund* og den betydning jagt og fiskeri har for hverdagslivet der.
- Eleverne opnår særlig viden om traditionerne når man skyder sit første dyr og det at vokse op til at kunne jage og fiske fra barnsben.
- Eleverne træner deres færdigheder i kommunikation og samarbejde.

Organisering

Vi anbefaler, at eleverne arbejder parvis eller enkeltvis. Afhængigt af, hvad der passer bedst til den enkelte elev, og hvilke kompetencer der skal udvikles. Vær opmærksom på, at det ikke nødvendigvis er ens bedste ven, man arbejder bedst sammen med. Samarbejde mellem eleverne handler om netop samarbejde og ikke kun samvær.

Vejledning til Book Creator bogen

Book Creator bogen *En salonriffel i indkøbsvognen* er en elevbog, der knytter sig til podcasten *En salonriffel i indkøbsvognen*.

Podcasten varer 4:40.

Forløbet er tilrettelagt med fokus på elevernes undersøgende, eksperimenterende og skabende tilgang til læring.

Forløbet omfatter tre trin:

- Arbejdet før der lyttes til podcasten.
- Lytning og arbejde med podcasten.
- Efterarbejde med tema og viden fra podcasten.

Start med at lytte til podcasten, før den præsenteres for eleverne.

Side til side vejledning – Book Creator bogen ”En salonriffel i indkøbsvognen”

Velkommen til Isfjordscenteret side 4-7

Eleverne møder Isfjordscenteret i to billeder, der viser henholdsvis sommer og vinter.

I klassen kan I tale om:

- Hvad Isfjordscenteret er. F.eks. at det er et formidlingscenter og den faste udstilling er *Fortællingen om is*.
- Hvordan der ser ud omkring Isfjordscenteret.
- Forskellen på sommer og vinter.
- Hvordan der er forskel på sommer og vinter, der hvor I bor.

Kort Ilulissat side 8-9

Se på kortet og tal om hvor Ilulissat ligger. Tal om hvor mange mennesker der bor i Ilulissat. Tal også om hvor mange mennesker der bor i den by eller bygd I bor i.

Her bor jeg side 10-11

Eleverne ser en del af et verdenskort.

Eleverne skal flytte den røde markør ned på kortet og vise, hvor de bor.

Markøren findes i den hvide kasse og skal trækkes ned på kortet.

I klassen kan I tale om:

- Forskelle og ligheder mellem Ilulissat og jeres by eller bygd.

Byer og bygder i Grønland side 12-13

Hvilke andre byer og bygder kender I i Grønland?

Placér en rød markør og skriv navnet på byen/bygden.

Et jægersamfund side 14-15

I bogen skal de læse teksten og se en [video](#). Kilde: Vores-Rigs-Fællesskab

Teksten:

Malik er 15 år og elsker at gå på jagt.

Da vi møder ham, har han allerede skudt 43 rensdyr og et ukendt antal sæler, der bliver brugt til hundefoder. Malik har både hundeslæde og snescooter og drømmer om det traditionelle grønlandske fangerliv.

I klassen kan I tale om:

- jagt og fiskeri har en særlig betydning, der hvor de bor.
- hvad eleverne forstår ved rigsfællesskab.

Lyt og fortæl side 16-17

Eleverne skal nu lytte til podcasten *En salonriffel i indkøbsvognen*. De starter podcasten ved at klikke på billedet på side 16.

Inden eleverne lytter til podcasten, kan du give en kort intro til podcastens indhold. Bemærk at William fortæller sin historie på grønlandsk, som så genfortælles på dansk.

Podcastens indhold

Historien starter med lyden af en sæl der bliver flænset.

Williams historie genfortalt af Katrine:

- William fortæller om den dag han er ude at sejle med sin farfar. Farfar får øje på en sæl, som han prøver at skyde, men det lykkes ikke. William tager salonriflen og skyder sælen i hovedet. På vej hjem ser William endnu en sæl som han skyder.
- Det er en stor dag, når man skyder sit første dyr og det bliver fejret med hele familien og alle vennerne. (*Kaffemik*)
- William er bare 11 år og kan ikke spise så meget til festen, da han har to løse mælketænder.

Malik fortæller at:

- han lever i et jægersamfund, og det første han tænker på er at tage sit gevær med, når de skal ud at sejle.
- møder de en sæl skyder de den eller prøver på det.
- den døde sæl flænses og flås med det samme, når det er gjort tager de op på en klippe et eller andet sted og spiser den.
- de hygger sig på vej hjemad og fanger måske 10 torsk og nogle rødfisk, som de tager med hjem og propper i fryseren.
- det hele går ud på jagt og fiskeri. Det er det grønlandske liv.
- man fra barnsben er opfostret til at bruge en riffel; alle er potentielle jægere, selv hans datter på 1½ år.
- heroppe (Nordgrønland) er der ikke nogen motorvej, så man kører ikke bare hen og henter varer. Man tager båden og henter varen herude (havet/fjorden). Det er det mad man får hver aften.
- han som ung var guide, og en amerikansk turist kommer løbende hen til ham og siger: "der er to som går med rifler". Men det er helt naturligt, de skal måske i banken og hæve penge til brændstof.

Katrine fortæller at:

- det er naturligt at tage båden og hente sine varer ude i naturen.
- man i supermarkedet kan købe en salonriffel, hvilket undrer mange turister.

Det anbefales at lade eleverne lytte parvis eller i mindre grupper.

Lad eleverne bruge nogle minutter på at tale om det, de har hørt.

På side 17 skal eleverne lave små lydoptagelser hvor de fortæller om podcasten. Billederne på siden kan hjælpe dem med at huske det, de har hørt.

Indspilning af lydoptagelse: se instruktion 1 [her](#).

Optagelsen ligger nu som et lille lydikon. Ikonet kan placeres, hvor man ønsker det. Man kan lytte til optagelsen igen og igen.

Opsamling i klassen

Det anbefales at tage en fælles snak i klassen, når arbejdet med side 16-17 er færdigt. Vi anbefaler, at du undervejs skriver begreber og nøgleord på tavlen.

I klassen kan I tale om:

- der er noget der særligt undrer dem.
- det naturlige i at man fra barnsben vokser op med at bruge en salonriffel i Nordgrønland.
- hvorfor det er mere naturligt at tage båden end bilen.
- hvilke dyr de skyder og fisker.

Du kan hente inspiration til samtalen herunder.

Til nogle af begreberne er der lavet opgavesider i Book Creator.

I kan eventuel indsætte flere sider selv til andre samtaleemner, begreber og nøgleord.

Begreber og nøgleord

- **Jægersamfund** – nøgleordet her må ikke forveksles med det historiske begreb, der går tilbage til oldtiden.
Når Malik taler om at Nordgrønland er et jægersamfund, er det fordi alt handler om jagt og fiskeri. Er der god fangst i farvandet omkring Ilulissat, slipper man hvad man har i hænderne og går på jagt.
Grønlænderne elsker at gå på jagt og at fiske. Den storslåede natur er altid tæt på. Når det er sæson, gælder det om at få fryseren fuld af kød, så der er gode sager at spise vinteren igennem. Favoritten for de fleste er rensdyr eller moskusokse.
Den stærke tradition for jagt betyder også, at våben i Grønland er langt mere almindelige end i Danmark. De er en del af hverdagen.

I Grønland er der tradition for jagt og fiskeri. Hvem af jer har skudt et dyr?

Hvad er der tradition for, der hvor I bor?

- **Kaffemik** – Grønlænderne holder kaffemik, når de skal fejre en særlig begivenhed. Det foregår som oftest i hjemmet, hvor alle man kender bliver inviteret. Selvom det hedder *kaffemik* er det ikke kun kager og kaffe, der serveres.

Kan I nævne andre særlige traditioner, hvor børn og unge fejres?

- [Grønlandssælen](#) – er en af de i alt seks sælarter, der findes i Grønland. Den kan ses året rundt i Grønland. Om sommeren er der særlig mange, når de kommer fra deres ynglepladser ved New Foundland for at spise sig store og fede, inden de vender tilbage til ynglepladserne i februar for at føde deres unger. Sælerne ses ofte i de grønlandske fjorde i småflokke på 10-20 dyr.
Kendetegn:
De voksne sæler (sortsider) har mørkt hoved og en karakteristisk hestekoformet tegning på ryggen. De unge grønlandssæler (blåsider) har derimod grå, plettet ryg og lysegrå underside. De nyfødte unger har en helt hvid pels.
Føde:
Dens føde består af polartorsk og themisto (en slags tanglopper). En voksen sæl æder omkring 3 kg fisk om dagen.

Kender I navnene på nogle af de andre sæler, der lever i Grønland?

- Salonriffel – den skyder med små projektiler på 5,6 mm i diameter og er effektive ud til 50 – 100 m. Den skyder vha. en lille krudtladning i en patron, der tændes i randen. Projektilet er af bly og kan være rundet i spidsen eller med et hul (hollow point) og kan ramme og dræbe et dyr ud til 200 m.

Hvorfor mon det hedder en salonriffel?

Williams dagbog side 18-19

På side 18 kan eleverne læse et uddrag fra Williams dagbog fra den dag, hvor han skød hele to sæler..

I dagbogen står der:

Farfar og jeg tog tidlig afsted på jagt. Jeg var 11 år og havde aldrig skudt en sæl før. Pludselig fik jeg øje på en sæl.

Farfar tog sin riffel, men ramte ikke sælen. Da farfar gav op, tog jeg hans salonriffel og skød sælen i hovedet.

Farfar ville flænse sælen med det samme, men jeg ville jage videre.

Da vi lidt efter sejlede forbi et stort isfjeld, fik jeg øje på endnu en sæl. Jeg skød, og igen ramte jeg sælen.

Det er en stor dag, når man skyder sin allerførste sæl. Den dag glemmer jeg aldrig.

På side 19 skal eleverne fortælle om en oplevelse de selv har haft med jagt eller fiskeri. De kan lave deres fortælling med tekst eller lyd. Gerne med en kombination af tekst og lyd.

Indspilning af lydoptagelse og indsættelse af tekst: se instruktion 1 og 3 [her](#)

Williams store dag side 20-21

På side 20 er der en tekst og et billede af fejringen med [kaffemik](#) af at William har skudt sine første sæler.

I klassen kan I tale om:

- hvordan store begivenheder fejres, der hvor I bor.
- hvad man spiser.
- hvem der inviteres med.

Eleverne skal nu arrangere deres egen *kaffemik*. De kan selv tage noget mad med, som de deler. Eller, hvis det er muligt, gå i skolekøkkenet og lave maden sammen. Måske det kan være et arrangement til et forældremøde.

De skal tage billeder af arrangementet og sætte dem ind på side 21.

Indsættelse af billeder: se instruktion 2 [her](#)

Sæler side 22-23

På siderne ser eleverne billeder af de to mest almindelige sæler. De ser *grønlandssæl* og *ringsæl*. Eleverne skriver sælernes navne under billederne.

Til hvert billede er der en tom faktaboks som eleverne skal udfylde. I linket [sæler](#) finder de oplysninger om grønlandssælen og ringsælen.

Et eksempel:

Fakta om sælen + hvad bruger man 'de enkelte dele' af hele sælen til, når den er blevet skudt (fx skind, kød, knogler mv.)?

Indsættelse af tekst: se instruktion 3 [her](#)

En riffel i indkøbsvognen side 24-25

På side 24 kan eleverne se to forskellige rifler. De skal vælge hvilken de selv ville købe. Hvad de ellers lægger i indkøbsvognen, bestemmer de selv.

På side 25 er der også en bon, hvorpå de skal skrive hvilke varer de har købt. De skal også skrive prisen på de varer, de har i vognen. Til sidst skal beløbene lægges sammen.

Mit opslagsværk side 26-27

På siderne skal eleverne lave sætninger eller små historier med nøgleordene og begreberne, som I har gennemgået. De kan skrive dem ind, indtale dem som lydfil eller tegne en tegning og sætte billedet ind. Deres produkter vil indgå i det videre arbejde med podcasten.

Indspilning af lydoptagelse og indsættelse af billeder se instruktion 1 og 2 [her](#)

Hverdagslivet i Nordgrønland side 28-29

Som afslutning på arbejdet med podcasten skal eleverne lave en kunstudstilling der handler om hverdagsliv i Nordgrønland. Eleverne kan søge efter billeder i Book Creator eller anvende billeder de selv har taget.

Udstillingen skal vise hvordan det er at bo i land hvor jagt og fiskeri har så stor betydning. Eleverne vælger selv målgruppe for deres udstilling. Skal den henvende sig til yngre børn, jævnaldrende, forældre eller ældre på et plejehjem. Eleverne skal have målgruppen i tankerne når de skaber deres udstilling. De skal ligeledes vurdere om lyd og tekst skal supplere billederne for at understøtte målgruppens forståelse for det de viser.

Indsættelse af lydfil og billeder: se instruktion 1 og 2 [her](#)

Evaluering

Eleverne viser deres produkter for klassen.

Sørg for at rammerne for feedback er positiv kritik. Eleverne skal støttes i at tage stilling til: hvad er godt – hvad kan eventuelt gøres bedre. Få mere inspiration [her](#).

Det er ikke nødvendigvis med henblik på at de skal lave nye produkter, men snarere at eleverne opdager og arbejder med denne positive kritik.

Hvis du vil arbejde med nogle af de andre podcasts fra Isfjordscenteret, kan det give mening at gemme elevernes Book Creator bog, så arbejdet med den kan benyttes igen.

Ønsker du, at eleverne skal gøre brug af klassens feedback, kan du vælge at afsætte tid til at arbejde videre med produkterne. Således at de kan bruge hinandens feedback og ændre i deres produkt.

Kolofon

Podcasten *En salonriffel i indkøbsvognen* er udviklet af Isfjordscenteret i Ilulissat.

Undervisningsmaterialet til Podcasten *En salonriffel i indkøbsvognen* er udviklet af Lotte Brinkmann og Daniella Maria Manuel, Anholt Læringsværksted med sparring fra Leg med IT.

Elevbogen i Book Creator er udviklet af Rikke Falkenberg Kofoed fra Leg med IT.

Undervisningsmaterialet *En salonriffel i indkøbsvognen* er udgivet under en Creative Commons kreditering-licens CC:BY.

Materialets tekster, opgaver og billeder må deles, gengives og bearbejdes, når blot man krediterer ophavet '*En salonriffel i indkøbsvognen* by Isfjordscenteret Ilulissat'.